

Psihološka potpora vatrogasaca na strateškoj, taktičkoj i operativnoj razini vođenja i zapovijedanja

Psychological support firefighters on the strategic, tactical and operational level leadership and command

Zoran Šimić, mag. psych.

SAŽETAK

Uspješnost vatrogasne intervencije ovisi o nizu činitelja, a najznačajniji među njima je čovjek – vatrogasac. Visoka razina spremnosti vatrogasaca uključuje tehnička i taktička znanja, tjelesnu spremnost i visoko razvijene različite tjelesne vještine, ali i visoku razinu psihičke spremnosti i motivacije. Upravo ovim zadnjim aspektima se bave psiholozi koji mogu dati značajan doprinos u podizanju vatrogasne spremnosti postrojbe i učinkovitosti na vatrogasnim intervencijama. Ta potpora se provodi na strateškoj, taktičkoj i operativnoj razini vođenja i zapovijedanja u vatrogastvu. U radu su predstavljene aktivnosti i poslovi psihologa na svakoj od navedenih razina. Najizraženiji nedostatak je nepostojanje organiziranog sustava pružanja psihološke pomoći nakon traumatskih događaja i nepostojanje organiziranog sustava edukacije iz područja psihologije u vatrogastvu.

Ključne riječi: psiholog, psihološka pomoć, psihologijska selekcija, vođenje i zapovijedanje, vatrogasna psihologija

Summary

The success of firefighting intervention depends on many factors, the most important among them was a man - a fireman. The high level of readiness includes firefighters, technical and tactical knowledge, physical fitness and a highly developed different physical skills, but also a high level of mental readiness and motivation. It is this last aspect dealing with psychologists who can make a significant contribution to raising the firefighting unit readiness and effectiveness of interventions on fire. This support is implemented at the strategic, tactical and operational level of command and leadership in the fire service. This paper presents the activities of the psychologists at each of these levels. The most prominent shortcoming is the lack of an organized system of providing psychological help after a traumatic event and not the existence of an organized system of education in the field

of psychology in the fire service.

Keywords: psychologist, psychological help, psychological selection, leadership and command, fire Psychology

UVOD

Introduction

U vatrogastvu, kao i u drugim područjima ljudskog rada gdje čovjek obavlja različite složene aktivnosti, čovjek - vatrogasac je najvažniji faktor za uspjeh u vatrogasnoj intervenciji. Važni aspekti koji utječu na učinkovitost vatrogasaca na vatrogasnoj intervenciji su svakako vatrogasna oprema, tehnika i taktika, ali ako vatrogasac nije u dovoljnoj mjeri psihofizički spreman, motiviran i obučen, ishod vatrogasne intervencije je vrlo neizvjestan. I vatrogascima i građanima je općepoznata stvar da je posao kojim se bave vatrogasci visoko stresan posao. U SAD-u je, među „civilnim zanimanjima“, posao vatrogasaca procijenjen najstresnijim zanimanjem (Kensing 2013.). U svom poslu vatrogasci su izloženi različitim izvorima stresa koji mogu uzrokovati određene psihičke poteškoće (Šimić, 2012). Navedenim problemima psihičke spremnosti, profesionalnog stresa i motivacije bave se psiholozi. Podsjetimo se, psihologija je znanost o psihičkim procesima (inteligencija, emocije, motivacija, percepcija i dr.) i ponašanju i njihovim fizikalnim, biološkim i socijalnim uvjetima i učincima (Šverko i sur. 2006.). Psiholozi svojim djelovanjem na različitim zapovjednim razinama u vatrogastvu mogu dati snažan doprinos spremnosti i jačanju ljudskih potencijala. Nerijetko pojedini zapovjednici imaju krivo uvjerenje da mogu sami procjenjivati nečije psihološke osobine i tumačiti ponašanje, što je pogrešno. Takva tumačenja su „laička“ i znanstveno neutemeljena, te se svode na pogađanje, a posao vatrogasaca je izuzetno zahtjevan i često opasan posao koji ne smije počivati na „pogađanju“.

Psiholozi su stručnjaci educirani i kompetentni temeljem znanstvenog pristupa procjenjivati intelektualne sposobnosti, psihološke osobine čovjeka i tumačiti ponašanje ljudi. Kad govorimo o razinama vođenja i zapovijedanja, uobičajena je podjela na stratešku, taktičku i operativnu razinu.

Na Slici 1. je shematski prikazan odnos poslova i aktivnosti psihologa na pojedinim razinama upravljanja iz kojeg je vidljivo da se pojedini poslovi i aktivnosti preklapaju. Poslovi i aktivnosti koje se nomenklaturno preklapaju, razlikuju se po sadržaju i ciljanoj skupini. Strateška razina obuhvaća aktivnosti psihologa na najvišoj razini u vatrogasnoj hijerarhiji, taktička aktivnost psihologa na razini županijskih vatrogasnih zajednica, a operativna obuhvaća poslove unutar vatrogasne postrojbe.

Slika 1. Razine vođenja i zapovijedanja

Figure 1. Levels of leadership and command

STRATEŠKA RAZINA – *Strategic level*

Strateška razina je najviša razina vođenja i zapovijedanja u vatrogastvu i determinira aktivnosti na nižim zapovjednim razinama. Najznačajniji poslovi i aktivnosti psihologa na strateškoj razini vođenja i zapovijedanja u vatrogastvu prikazani su u Tablici 1.

Osobito je važno istaknuti aktivnosti na ustrojavanju i koordinaciji timova za pružanje psihološke potpore (psihološke pomoći) vatrogascima nakon „teških“ intervencija (intervencije u kojima postoje teško ozlijeđene ili/i smrtno stradale osobe ili zbog drugih okolnosti imaju traumatska obilježja). Takvi timovi bi se organizirali regionalno i aktivirali prema potrebi za vrijeme ili nakon teških vatrogasnih intervencija. Unatoč postojanju predrasuda i nedovoljnoj informiranosti o psihološkoj pomoći, istraživanje

Tablica 1. Prikaz aktivnosti i poslova psihologa na strateškoj razini vođenja i zapovijedanja u vatrogastvu

Table 1 Showing activities and tasks psychologist at the strategic level leadership and command in firefighting

Razina	Poslovi psihologa
STRATEŠKA	<ul style="list-style-type: none"> - sudjelovanje u izradi strateških dokumenata u vatrogastvu koji se odnose na psihološke aspekte posla vatrogasaca - ustrojavanje i koordinacija timova za psihološku potporu vatrogascima u slučaju velikih nesreća i katastrofa - utvrđivanje jedinstvenih psihologijskih kriterija za utvrđivanje psihičke sposobnosti za zvanje vatrogasac - koordinacija rada psihologa u vatrogastvu na nižim razinama - istraživanje psiholoških faktora koji povoljno utječu na radni učinak, zadovoljstvo i psihičko zdravlje vatrogasaca - planiranje, organizacija i provedba znanstvenih istraživanja iz područja psihologije vatrogastva - izrada planova i programa izobrazbe vatrogasaca iz područja vatrogasne psihologije - ispitivanje javnog mišljenja o važnim pitanjima koja se odnose na vatrogastvo i protupožarnu zaštitu - analiza i izrada prijedloga unaprijeđenja u pogledu dizajna i prilagodbe vatrogasnih sredstava i opreme s psihofizičkim obilježjima čovjeka - ustrojavanje i vođenje baze podataka nesreća na radu i analiza psiholoških faktora koji doprinose nesrećama vatrogasaca - izrada programa psihološke prevencije i potpore - izrada stručnih psihologijskih programa rada s vatrogasnom mladeži - izrada posebnih programa psihološke pripreme i potpore za pojedine vrste poslova u vatrogastvu (djelatnici u Vatrogasnim operativnim centrima, vozači i sl.) - izrada programa psihološke potpore obiteljima vatrogasaca

provedeno na profesionalnim vatrogascima (Slika 2.) pokazalo je da 70 % vatrogasaca smatra da je nakon „teških“ intervencija korisno razgovarati s psihologom. Razgovor s psihologom predstavlja oblik psihološke potpore s ciljem psihološkog rasterećenja i prevencije razvoja težih psihičkih poteškoća koje mogu u konačnici rezultirati pojavom posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP-a).

Slika 2. Stav profesionalnih vatrogasaca prema psihološkoj potpori (Šimić, 2007.)

Figure 2 The attitude of professional firefighters to psychological support (Simic, 2007).

Vatrogasne postrojbe, s obzirom na organizaciju i hijerarhijski sustav zapovijedanja, opravdano možemo usporediti s policijskim i vojnim postrojbama. U tim postrojbama djeluju psiholozi od najniže do najviše hijerarhijske razine upravljanja i zapovijedanja. Psihološka djelatnost u Oružanim snagama Republike Hrvatske i policiji obuhvaćena je i Zakonom o psihološkoj djelatnosti (N.N. 47/2003) koji, između ostalog, određuje da se psihološkom djelatnošću kao zanimanjem mogu baviti samo psiholozi. Ovim se daje naglasak da poslove psihologa općenito, pa tako i u vatrogastvu, može obavljati isključivo psiholog (a ne psihijatar, pedagog, sociolog i sl.).

Policijski službenici imaju organiziran sustav psihološke pomoći koji je propisan Zakonom o policiji (N.N. 34/2011) koji u članku 26. navodi:

Članak 26.

„Policijskom službeniku i drugom zaposleniku Ministarstva koji je u obavljanju policijskih poslova ili povodom obavljanja policijskih poslova, posredno ili neposredno sudjelovao u traumatskom događaju ili drugoj visokostresnoj

i kriznoj situaciji, pružit će se psihološka pomoć sukladno pravilniku kojim se uređuje psihosocijalna zaštita zaposlenika Ministarstva.

Pravo na psihološku pomoć može se omogućiti i članovima obitelji osoba iz stavka 1. ovoga članka.

Policijski službenik koji odbije psihološku pomoć može se uputiti na izvanredni kontrolni zdravstveni pregled.

Mjerila i način postupanja u pružanju psihološke pomoći utvrđuju se pravilnikom iz stavka 1. ovoga članka koji donosi ministar.“

U oružanim snagama Republike Hrvatske i Ministarstvu obrane djeluju vojni psiholozi, a pružanje psihološke pomoći regulirano je Zakonom o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (N.N. 73/13) člankom 125.:

Članak 125.

„(1) Vojnoj osobi, službeniku i namješteniku koji je u obavljanju službe ili u vezi sa službom, posredno ili neposredno sudjelovao u traumatskom, odnosno pogibeljnom događaju Ministarstvo obrane će osigurati pružanje psihološke pomoći.

(2) Vojnu osobu koja odbije psihološku pomoć zapovjednik samostalne bojne ili više razine odnosno vojni psiholog može uputiti na izvanrednu psihološku procjenu.“

Nažalost, vatrogasci nisu obuhvaćeni ni jednim zakonom koji bi im osigurao pružanje psihološke pomoći, pa niti Zakonom o vatrogastvu.

TAKTIČKA RAZINA – *Tactical level*

Među najznačajnijim poslovima i aktivnostima psihologa na taktičkoj razini su oni usmjereni prema vatrogasnim zapovjednicima taktičke razine. Županijski vatrogasni zapovjednici, s obzirom na širok spektar poslova trebaju imati, među ostalim, znanja i vještine iz psihologije vođenja i zapovijedanja, poznavati tehnike i postupke prevencije i smanjenja psihičkog stresa, komunikacijske vještine, vještine kriznog menadžmenta, vještine poslovnog komuniciranja i dr. Psiholozi na taktičkoj razini provode strateške odluke donesene na strateškoj razini te iniciraju i provode programe prevencije ovisnosti, ispitivanja psihosocijalne klime, ispitivanje javnog mišljenja vezanog uz sustav vatrogastva te provode psihološku pripremu vatrogasaca i vatrogasnih zapovjednika za javne nastupe (Tablica 2.).

Tablica 2. Prikaz aktivnosti i poslova psihologa na taktičkoj razini vođenja i zapovijedanja u vatrogastvu

Table 2 Showing activities and tasks psychologist at the tactical level leadership and command in firefighting

Razina	Poslovi psihologa
TAKTIČKA	<ul style="list-style-type: none"> - Edukacija i potpora vatrogasnih zapovjednika u područjima: <ul style="list-style-type: none"> • smanjenja stresa na vatrogasnim intervencijama • psihologija vođenja i zapovijedanja • komunikacijske vještine • poslovno komuniciranje • unaprijeđenje motivacije i zadovoljstva vatrogasaca - Ispitivanje psihosocijalne klime u vatrogasnim postrojbama - Poslovi upravljanja ljudskim resursima na taktičkoj razini - Provedba programa prevencije ovisnosti - Provedba ispitivanja javnog mišljenja - Psihološka priprema vatrogasnih zapovjednika za javni nastup, krizno komuniciranje i sl.

Upravljanje ljudskim potencijalima je relativno slabo razvijen segment u vatrogastvu. Upravljanje ljudskim potencijalima kao znanstvena disciplina jest područje istraživanja i organiziranja znanja usmjerenog na razumijevanje, predviđanje, usmjeravanje, mijenjanje i razvoj ljudskog ponašanja i potencijala u organizacijama (Bahtijarević Siber, 1999.). Sam naziv upravljanje ljudskim potencijalima implicira da se radi o aktivnostima u kojima se procjenjuju znanja, sposobnosti i vještine vatrogasaca, što spada u područje psihologije i djelokruga rada psihologa. Najznačajnije aktivnosti su zapošljavanje (analiza radnih mjesta, planiranje ljudskih potencijala, privlačenje ljudi za zapošljavanje, već spomenuta selekcija, uvođenje u rad i prilagodba novozaposlenih), profesionalni razvoj (razvoj karijere, planiranje potreba za dodatnom izobrazbom, razvoj sustava napredovanja i sl.), poticanje motivacije i uspješnosti u radu i otkrivanje potencijala za razvoj zapovjednika. U okviru poslova upravljanja ljudskim potencijalima provodi se i ispitivanje psihosocijalne klime unutar vatrogasne postrojbe što daje korisne informacije zapovjedniku vezane uz odnose unutar postrojbe, zadovoljstvo vatrogasaca različitim aspektima posla, povjerenje među vatrogascima i prema zapovjednicima i sl. Krizno upravljanje (Crisis Management) obuhvaća proces strateškog planiranja za krizu ili „negativan preokret“. Tijekom kri-

ze emocije su izuzetno pojačane, mozak nije u potpunosti funkcionalan i događaji se pojavljuju tako brzo da je izrada plana tijekom krize nezamisliva (Kathleen 2011.) Psiholozi daju svoj doprinos tijekom procesa kriznog planiranja i kriznog upravljanja u segmentu koji se odnosi na psihološke aspekte ljudskih potencijala i psihološka obilježja kriznog događaja. Psiholog sudjeluje u izradi plana kriznog komuniciranja i tijekom krize ima savjetodavnu ulogu pri oblikovanju poruka koje se odašilju u procesu kriznog komuniciranja. Istraživanje je pokazalo da način na koji se oblikuje vijest ima utjecaj na emocije i ponašanje ljudi u kriznim situacijama (Šimić, Sopta 2008.). Psiholog može dati doprinos u različitim aktivnostima koje obuhvaćaju odnose s javnošću kao npr. u aktivnostima interne komunikacije, korporacijskih odnosa s javnošću, odnosa s medijima, B2B, strateške komunikacije i dr. (Theaker 2007.).

OPERATIVNA RAZINA – *Operational level*

Na operativnoj razini psiholog pruža potporu „operativnim“ vatrogascima (Tablica 3.). Proces potpore psihologa vatrogastvu treba započeti psihologijskom selekcijom. Nije dovoljno samo „željeti postati vatrogasac“ već je potrebno imati i određene psihološke predispozicije za zvanje vatrogasca. Psihologijska selekcija je postupak odabira kandidata za određenu svrhu s ciljem odabira što kvalitetnijih kandidata, odnosno onih kandidata koji u određenoj mjeri posjeduju znanja i sposobnost i imaju razvijene određene vještine. U vatrogastvu je potrebno provoditi psihologijsku selekciju kandidata za Vatrogasnu školu, kandidata za zaposlenje u vatrogasnim postrojbama i kandidata za različite vrste specijalističkog usavršavanja. Svrha psihologijske selekcije je odabrati one kandidate koji imaju najveću predispoziciju da razviju svoje potencijale kao vatrogasci, odnosno identificirati one koji posjeduju određene psihološke kontraindikacije za obavljanje poslova vatrogasca (npr. kandidat teško podnosi stres, ima nisku toleranciju na frustraciju, nema u dovoljnoj mjeri razvijene intelektualne sposobnosti, ima izražene psihičke poteškoće ili psihičku bolest i sl.). Psihološka prevencija obuhvaća aktivnosti koje imaju za cilj prevenirati i ublažiti pojavu različitih negativnih psiholoških pojava među vatrogascima u vatrogasnoj postrojbama. U to spada i prevencija različitih vrsta ovisnosti koje najčešće nastaju kao posljedica neadekvatnog načina sučeljavanja s profesionalnim stresom kod vatrogasaca. Najčešće se javljaju ovisnosti o duhanu i duhanskim proizvodima i alkoholu,

a rjeđe ovisnost o opojnim drogama. Nije zanemariva niti pojava ovisnosti o kockanju, osobito ekstenzivnom pojavom kladionica u zadnjih nekoliko godina. Vatrogasci u najvećem broju slučajeva nemaju mogućnost dobiti brzu i pravovremenu psihološku pomoć u kriznim situacijama, pa kao posljedica neadekvatnog načina sučeljavanja sa stresom je pribjegavanje pojačanoj konzumaciji sredstava ovisnosti. Značajnu ulogu u razbijanju predrasuda i stvaranju podržavajućeg okruženja prema traženju psihološke pomoći imaju vatrogasni zapovjednici (Šimić, 2013.c). Uključivanjem psihologa u sustav vatrogastva doprinijelo bi i razbijanju predrasuda prema potrebi za psihološkom potporom. Istraživanje provedeno u Hrvatskoj u nekoliko javnih vatrogasnih postrojbi pokazalo je da je udio pušača među vatrogascima veći u odnosu na udio pušača u općoj populaciji (Šimić, 2010.). U kojoj mjeri je pušenje rizičan faktor u poslu vatrogasaca ilustrira i podatak iz SAD-a gdje je u nekim vatrogasnim postrojbama uvjet za zaposlenje u vatrogasnu postrojbu da je kandidat nepušač. Istovremeno nacionalna udruženja vatrogasaca provode različite kampanje za prestanak pušenja (Šimić, 2013.). Istraživanje provedeno na uzorku hrvatskih vatrogasaca u istočnoj Hrvatskoj pokazalo je da je problem alkohola, nažalost, prisutan u vatrogasnim postrojbama i da 14% ispitanih profesionalnih vatrogasaca indicira vjerojatnost riskantnog i škodljivog pijenja (Majetić 2013.). Provođenje različitih Programa prevencije ovisnosti u vatrogastvu treba započeti već kroz aktivnosti u radu s vatrogasnom mladeži.

Tablica 3. Prikaz aktivnosti i poslova psihologa na operativnoj razini vođenja i zapovijedanja u vatrogastvu

Table 3 Showing activities and tasks psychologist at the operational level of command and leadership in firefighting

Razina	Poslovi psihologa
OPERATIVNA	<ul style="list-style-type: none"> - psihologijska selekcija kandidata za zaposlenje u vatrogasnoj postrojbi - psihologijska edukacija vatrogasaca (s posebnim programom za djelatnike u vatrogasnim operativnim centrima koji zaprimaju dojave) - provedba psiholoških kriznih intervencija - provedba programa prevencije ovisnosti - individualna psihološka savjetovanja vatrogasaca - sudjelovanje u vatrogasnim vježbama i simulacija pružanja psihološke pomoći žrtvama nesreće - provedba programa psihološke potpore obiteljima vatrogasaca - praćenje psihosocijalne klime i psihičke spremnosti vatrogasaca u vatrogasnoj postrojbi - prilagodba vatrogasaca na umirovljenje

Psihološka potpora obuhvaća aktivnosti s ciljem pružanja psihološke potpore (pomoći) vatrogascima u suočavanju sa svakodnevnim psihološkim stresom, a osobito nakon teških vatrogasnih intervencija, tj. intervencija u kojima ima teško ozlijeđenih i/ili smrtno stradalih ili je prema svojim obilježjima vatrogasna intervencija u psihološkom smislu zahtjevna (stradalnici su djeca, poznanici ili članovi obitelji i sl.). Takve stručne intervencije psihologa nazivamo psihološkim kriznim intervencijama. Psihološke krizne intervencije uključuju niz postupaka nakon kriznih događaja, pomoću kojih se vatrogascima nastoji pomoći da lakše prebrode neugodne situacije koje su doživjeli. Ovo je oblik psihičke prevencije kojim se nastoji spriječiti pojava dugotrajnijih i težih posljedica ili čak psihopatoloških poremećaja koji se kod nekih ljudi mogu javiti nakon kriznih događaja (Arambašić 2000.). Više inozemnih istraživanja je potvrdilo da je prisutna i značajna pojava PTSP-a u vatrogasnoj populaciji (Šimić, 2013a), što dodatno naglašava važnost provedbe psihološke potpore u vatrogasnim postrojbama. Psihološku potporu je potrebno osigurati, ne samo vatrogascima, već i članovima obitelji vatrogasaca. Koncept cjeloživotnog obrazovanja neizostavno uključuje i vatrogasce, jer zanimanje vatrogasaca postaje svakim danom složenije zbog razvoja opreme i tehnike koju vatrogasci koriste, ali i zbog sve šireg raspona različitih intervencija s kojima se vatrogasci susreću. Možemo govoriti o dvije razine izobrazbe iz psihologije. Prva razina psihologijske izobrazbe odvija se tijekom školovanja kandidata za zanimanje vatrogasac/vatrogasni tehničar u Vatrogasnoj školi, a druga razina psihologijske izobrazbe odvija se tijekom profesionalnog razvoja vatrogasaca u vatrogasnoj postrojbama. Izobrazba obuhvaća različite teme iz područja primijenjene psihologije u vatrogastvu kao što su stres i suočavanje sa stresom, strah i panika, psihologija komunikacije, psihologija grupe i timski rad, psihologija vođenja i zapovijedanja i sl.

ZAKLJUČAK

Conclusion

Potpore koju psiholozi mogu pružiti obuhvaća aktivnosti i poslove koji danas nedostaju u sustavu vatrogastva u Republici Hrvatskoj. Kao ključan problem je nepostojanje sustava pružanja psihološke pomoći i izostanak edukacije iz psihologije tijekom školovanja vatrogasaca. Potreba za psiholozima u vatrogastvu je prepoznata, čemu u prilog govore spomenuti rezultati istraživanja provedeni u populaciji profesionalnih vatrogasaca, te sve veći broj tema iz psihologije na stručnim skupovima vatrogasaca i u stručnim glasilima. S obzirom da je u tijeku izrada prijedloga novog Zakona o vatrogastvu, izuzetno je povoljna prilika

zakonski definirati sustav psihološke pomoći i djelovanje psihologa u vatrogastvu.

LITERATURA

References

1. Arambašić, L. (2000.) „Psihološke krizne intervencije“, Zagreb, Društvo za psihološku pomoć
2. Bahtijarević Šiber, F. (1999.) *Management ljudskih potencijala*, Zagreb, Golden marketing,
3. Fearn-Banks, Kathleen (2011.) „Crisis Communications : A Casebook Approach“, Fourth Edition, USA, Routledge
4. Hrvatska vatrogasna zajednica (HVZ), www.hvz.hr listopad 2013.
5. Kensing, K. (2013.) „The 10 Most Stressful Jobs of 2013“, CareerCast.com, <http://www.careercast.com/jobs-rated/10-most-stressful-jobs-2013/> listopad 2013.
6. Majetić, D. (2013.) „Utjecaj prekomjernog pijenja alkohola na zdravlje i radnu sposobnost vatrogasaca“, Zbornik radova IX stručni skup vatrogasaca, Opatija, HVZ
7. Šimić, Z. (2013.a) „Pojava PTSP-a kod vatrogasaca“, Vatrogasni vjesnik 3/2013, Zagreb, HVZ
8. Šimić, Z. (2013.b) „Ovisnost o cigaretama - ozbiljan problem u vatrogasnoj populaciji“, Vatrogasni vjesnik 6/2013, Zagreb, HVZ
9. Šimić, Z. (2013.c) „Zaštita psihičkog zdravlja vatrogasaca na vatrogasnoj intervenciji“, Zbornik radova IX stručni skup vatrogasaca, Opatija, HVZ
10. Šimić, Z. (2012.) „Psihološki stres kod vatrogasaca“, Vatrogastvo i upravljanje požarima 3/2012, vol. I, Zagreb, HVZ
11. Šimić, Z. (2010.) „Razlike u procjeni utjecaja posla na zdravlje i potrebe za psihološkom potporom između profesionalnih vatrogasaca i kandidata za upis u Vatrogasnu školu“, Zbornik radova 6. stručni skup vatrogasaca, Opatija, HVZ
12. Šimić, Z., Sopta, I. (2008.) „Psihološki aspekti izvještavanja u velikim nesrećama i katastrofama“, Zbornik sažetaka radova 16. Konferencije hrvatskih psihologa, Poreč, Hrvatsko psihološko društvo
13. Šimić, Z. (2007.) „Izgaranje na poslu i percepcija potrebe za psihološkom pomoći kod profesionalnih vatrogasaca“, Zbornik sažetaka radova 15. Konferencije hrvatskih psihologa, Cavtat, Hrvatsko psihološko društvo
14. Šverko, B. i sur. (2006.) *Psihologija udžbenik za gimnazije*, Zagreb, Školska knjiga
15. Theaker, A. (2007.): *Priručnik za odnose s javnošću*, Zagreb, HUOJ
16. *Zakon o policiji* (N.N. 34/2011)
17. *Zakon o psihološkoj djelatnosti* (N.N. 47/2003)
18. *Zakon o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske* (N.N. 73/13)